

Культурно-просвітницька та виховна діяльність бібліотек коледжів ЗТО СГБ: калейдоскоп досвіду

Почеття О. В.,

зав. сектором науково-методичної роботи

Зміни, що відбуваються в соціально-політичній та економічній сферах нашого суспільства, викликали необхідність здійснення освітніх реформ. В рамках таких реформ необхідний пошук нових підходів до організації культурно-виховної роботи зі студентською молоддю в бібліотеках ВНЗ, які є невід'ємною частиною освітнього середовища і, відповідно, елементом системи освіти.

Бібліотека, як одне з структурних підрозділів навчального закладу, завжди виконувала і продовжує виконувати не тільки освітню, але й виховну функцію. Найбільш повно реалізувати виховну функцію дозволяє масова робота, оскільки саме така діяльність бібліотек вищих навчальних закладів завжди повною мірою співвідноситься з загальнолюдськими цінностями, в першу чергу культурно-історичними, естетичними, духовними.

Головна мета бібліотеки – виховання молоді, залучення її до участі в сучасному житті країни, прищеплення любові до рідної землі, до рідної мови.

Форми роботи бібліотек коледжів ЗТО СГБ різноманітні - це гучні читання, віртуальні екскурсії, фотовиставки, інтерактивні виставки, тематичні вечори, Дні відкритих дверей, усні журнали, театралізовані вистави, бесіди, зустрічі з цікавими людьми, Дні Пам'яті, літературно-музичні композиції, уроки мужності, уроки патріотизму, засідання клубів, конкурси, фестивалі і форуми, науково-практичні та читацькі конференції.

Використання мультимедійних ресурсів значною мірою покращило культурно-просвітницьку роботу. Перегляд фільмів, приурочених до свят, знаменних дат, присвячених життю та творчості видатних людей; презентації; використання звукових фонограм, художніх репродукцій, фотографій дозволяє

урізноманітнити виховні заходи, зробити їх більш насиченими, цікавими та пізнавальними.

Бібліотеки коледжів беруть активну участь у виховному процесі, проводячи багато різних просвітницьких заходів, які сприяють формуванню у молоді позитивного ставлення до національних та загальнолюдських цінностей.

Незмінними, в роботі бібліотек об'єднання, залишаються такі форми як книжкові виставки, які викликають бажання розмірковувати, сперечатись, допомагати користувачам набувати різнобічних знань, систематизувати їх, а також підвищувати читацьку активність. Книжкові виставки в бібліотеках - завжди подія.

Велике значення бібліотекарі **Ногайського коледжу** надають назвам книжкових виставок, їх оформленню. Протягом року студенти мають змогу ознайомитися з матеріалами постійно діючих виставок: *«Не журись славно Україно, маєш добрий рід»*; *«Було колись в Країні»*; *«Є така держава Україна»*; *«Українські народини»*; *«Як я люблю тебе, мій рідний краю»*; *«Джерела, що наповнюють життя»*, а також стенду *«Письменники – ювіляри»*.

Протягом 2016 року фахівцями бібліотеки підготовлено виставки: *«...Пам'ять жертвам Голокосту»*; *«Біль і крик душі під знаком Чорнобиля»*; *«Голодомор 1932-1933 рр. ...Україна пам'ятає»* та ін.

Бібліотекарі **Василівського коледжу** пропонують студентам як традиційні, так і інноваційні виставки: виставки-словники, віртуальні-виставки, огляди-діалоги. Вихованню у студентів національно-патріотичних почуттів були присвячені: постійно діюча книжкова виставка *«Цій місяць в історії»*; тематичні виставки: *«Тарасові слова – то правда жива»* (виставка «Кобзарів» різних років видання); *«Що ти знаєш про рідний край?»*; *«Шляхом Української державності»*, *«Україно, мій коханий краю!»*, *«Видатні українці»*. Серед усіх, слід виділити книжкову виставку з бібліографічним оглядом

літератури до Дня Пам'яті жертв голодомору та політичних репресій *«Не згасне свічка пам'яті»*.

Не залишились поза увагою підготовлені бібліотекою у 2016 році наступні виставки: *«У пам'ять про скорботний 33-й»*; *«М. Грушевський – історик і будівельник нації»*; *«Видатні особистості України»* та ін.

Велике значення фахівці **Мелітопольського коледжу** ТДАТУ надають виставкам, як найбільш оперативним формам інформування студентської молоді з національно-патріотичного виховання. Бібліотекарями коледжу було підготовлено виставки: *«Україна - суверенна, демократична держава»*, *«Батьківщину мати вміє захищати»*, *«Шевченко та Запорізький край»*, *«Соборна та вільна Україна»*.

До уваги студентів - книжкові виставки літератури, присвячені різним подіям суспільного та громадського життя нашої країни. Протягом 2016 року бібліотекою коледжу було підготовлено наступні виставки: *«Могутнє слово Каменяра»* (до 160-річчя народження І. Франка); *«Михайло Грушевський - засновник відродження Української Держави»*; *«Їм у віках судилося безсмертя»*; *«Обереги землі Української»*; *«Запалимо свічку пам'яті»*; *«Народжені в Україні»*; *«Хто він, герой сучасної України»*; *«Сім чудес України»*; *«Вишиванка – молитва без слів»*.

Бібліотекарями **Бердянського коледжу** оформлено ряд виставок, присвячених знаменним датам та ювілеям українських письменників: *«Я син свого народу»* (до 80-річчя від дня народження Василя Симоненка), *«Неперевершений пересмішник»* (до 125-річчя від дня народження Остапа Вишні), *«Як гул століть, як шум віків, як бурі подих-рідна мова»*, *«Співець боротьби і любові»* (до 85-річчя від дня народження Д. В. Павличка), *«Поет гармонії й краси»* (до 105-річчя від дня народження Б. І. Антоновича), *«Шляхами козацької слави»*; *«Мово моя українська, мово моя материнська...»* (9 листопада – День української писемності та мови). У 2016 році студенти коледжу мали змогу ознайомитися з матеріалами виставок:

«Закон і ти» (до Дня Конституції в Україні); «Історичні етапи української незалежності» (до 25-річчя Незалежності України); «Лиш в праці варто і для праці жити» (до 160-річчя з дня народження І. Франка) та інші.

Відрізняються різноманітністю книжкові виставки та перегляди підготовлені бібліотекарями **Оріхівського коледжу** ТДАТУ. На абонементі студенти коледжу мали змогу ознайомитися з літературними виданнями, представленими на міні-галереї «Письменники – ювіляри року»: «Золота творча спадщина Кобзаря»; «Гоголь і час»; «Дмитро Павличко – поет сучасності»; «Поет світового кіно» (до 120-річчя О.П. Довженка), «Берегиня української поезії» (до 85-річчя Л. Костенко) та ін..

Цікавими є і перегляди літератури: «Прости нас, пам'яте, прости» (до Дня пам'яті жертв Голодомору); «Шляхами козацької слави»; «За Україну, за її волю» (пам'яті героїв Крут); «Перегук сердець» (минуле і сучасне Оріхова); «Страшний біль і страшна правда» (Голодомор в Україні 1932-1933 рр.) та ін..

У 2016 році в бібліотеці було оформлено такі книжкові виставки: «Оріхів – місто серця мого» (до Дня міста); «Завітайте у мудрість віків» (до Всеукраїнського дня бібліотек); «Ми – українці, козацького роду нащадки»; «Молодь і сучасне суспільство» (до тижня права в Україні). Стендова виставка організована в фойє коледжу «Голодомор 1932-1933 років» - геноцид українського народу.

Національне виховання – це виховання молоді на культурно-історичному досвіді нашого народу, його традиціях, звичаях й обрядах, багатомістовій мудрості, духовності.

Одним із пріоритетних напрямків роботи бібліотек є краєзнавство і народознавство. Бібліотека повинна не тільки збирати, організовувати, але і зберегти краєзнавчу фундацію для подальших поколінь.

Краєзнавчі картотеки виділені в бібліотеках **Оріхівського, Бердянського коледжів**. Продовжується поповнення матеріалами розділів краєзнавчої картотеки в бібліотеці **Василівського коледжу**. Для задоволення потреб користувачів з

краєзнавства у **Ногайському коледжі** ведуться та поповнюються тематичні папки, зокрема: *«Поети Запорізького краю»*; *«Історія Запорізьких степів»*, *«Народознавство»*, *«Краєзнавство»*.

Різноманітні тематика і форми, проведених в бібліотеках коледжів ТДАТУ заходів щодо краєзнавства. Це і постійно діючі книжкові виставки, що оновлюються по мірі надходження нової літератури; тематичні вечори, обговорення книг, краєзнавчі читання й уроки; театралізовані вистави. Поширені ігрові форми заходів: конкурси на кращого знавця краю, вікторини, ігри - подорожі, «брейн - ринги» та ін. Назви заходів свідчать про любов до свого краю, до своєї Батьківщини.

При проведенні просвітницьких заходів з краєзнавства у **Ногайському коледжі** ТДАТУ, працівники бібліотеки намагались охопити теми, які цікаві читачам. Найбільш успішними на думку студентів коледжу були такі: екскурсія *«Історія та сучасність рідного краю»*; огляд *«Люби і знай козацький край»*; народознавчий альманах *«Хліб святий - дар Божий»*. Студентам подобаються народознавчі та краєзнавчі години: *«Великодні нариси»*; *«Зелені свята»*; *«Літні та осінні свята та обряди»*, поетичні години: *«Пісні та вірші рідного краю»*, *«І в читача буває бенефіс»*.

Бібліотекарі **Ногайського коледжу** знаходяться у тісному контакті з краєзнавчим музеєм м. Приморська і спільно організовують студентам екскурсії містом (до дня м. Приморськ).

Бібліотекарі **Василівського коледжу** приділяють багато уваги краєзнавчій роботі, розглядаючи її як важливий засіб збереження національної культурно-історичної спадщини. Співробітниками бібліотеки були організовані тематичні книжкові виставки з бібліографічними оглядами літератури: *«Що ти знаєш про рідний край?»*; *«Перлина України – історико - архітектурний музей-заповідник «Замок графа В. Попова»*; *«Дбайте про екологію рідного краю»*.

Працівники бібліотеки **Мелітопольського коледжу** ТДАТУ розробили цикл бесід серед яких, заслуговує на увагу, краєзнавча бесіда *«Пам'ятники Мелітополя»*.

Не залишаються осторонь краєзнавчих аспектів роботи і бібліотекарі **Бердянського коледжу**. Співробітниками бібліотеки підготовлено тематичні *виставки*: «*Від історії до сьогодення*» (до 90-річчя з дня заснування ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ»); «*Мій вільний Бердянськ*» (до 71-ої річниці визволення м. Бердянська).

Цікавими для студентів були заходи з краєзнавства, підготовлені бібліотекарями **Оріхівського коледжу** ТДАТУ: огляди - «*Ніщо так не болить як Україна, ніщо так не пече як рідний край*», «*Літературні надбання наших земляків*», «*Поезія рідного краю*»; перегляди - «*Красень Оріхів – місто на Конці – в шатах зелених стоїть*».

Різні форми історико-краєзнавчого виховання виправдовують себе та є ефективним засобом громадянсько-патріотичного виховання.

Пріоритетним напрямом роботи бібліотек коледжів Запорізького територіального об'єднання є патріотичне виховання. Вихованню у студентів національно-патріотичних почуттів бібліотекарі коледжів присвятили цілу низку масових заходів.

Національно-патріотичне виховання молоді є головною складовою виховного процесу у **Василівському коледжі**. З метою виховання справжнього патріота України, вшановуючи пам'ять воїнів, загиблих під час АТО, привертаючи увагу студентської молоді до подій Майдану, бібліотекарі коледжу провели тематично-музичний вечір «*Солдат війни не вибирає*». На високій патріотичній ноті пройшов диспут «*Що означає бути патріотом?*», живий інтерес визвала дискусія «*Хто він герой сучасної України?*». Не менш цікавим для студентів був літературний форум «*Попіл Чорнобиля*» з розгорнутою виставкою-фотографією «*Чорнобиль – біль душі людської*». З задоволенням студенти і викладачі коледжу прийняли участь у родинному святі «*Від роду до роду*». Надзвичайно щемливо звучали слова пам'яті про воїнів АТО, що загинули, в бесіді «*Навічно з нами*» (2016 р.).

Бібліотека **Ногайського коледжу** є активним учасником навчально-виховного процесу, а пріоритетним напрямком виховних заходів було патріотичне виховання. Заходи з національно-патріотичного виховання, які проводять для студентської молоді бібліотекарі Ногайського коледжу, завжди відрізняються різноманітністю форм. Серед найбільш цікавих: просвітницька година *«Соборна мати - Україна - одна на всіх, як оберіг»*; бесіда - діалог *«Українська мова - фактор розвитку держави»*; бесіда - дайджест *«Державна символіка»*; літературно - музична композиція *«Війною опалені роки»*; година спілкування *«Зміни та доповнення Конституційного законодавства»*; урок пам'яті *«Бабин Яр: без права на забуття»*. Щорічно масові заходи доповнюються новими, що присвячені ювілейним та пам'ятним датам в історії України: *«Соборність України: від ідеї до сьогодні»*; *«Барви рідної мови»*; *«Голодний 1933 рік»* та ін.

На думку бібліотекарів **Бердянського коледжу**, виховання громадянина і патріота неможливе без глибокого пізнання духовного багатства свого народу і залучення до його культури. Усі заходи проходять з використанням сучасних мультимедійних засобів. Популярними серед студентства були бесіди: *«Народні символи України»*; *«Історія України у творчості українських письменників»*. Запам'ятались студентам і викладачам наступні заходи:

- урок-реквієм *«З Україною в серці»*, присвячений Дню захисника України 14 жовтня;
- виховна година *«Коледж-рідний наш дім»* та похід до музею коледжу;
- виховна година *«Духовна та зовнішня краса»*;

Стало доброю традицією - участь бібліотеки у благодійних акціях: *«Ліки замість квітів»* (1 вересня) - замість квітів студенти зібрали та передали ліки солдатам зони АТО; *«Пасхальний кошик для солдат»* - збір та передача консервації, писанок, солодоців, теплих речей воїнам зони АТО; *«Допоможемо солдатам української армії»* - збір макулатури для подальшої її реалізації, та перерахунок коштів для воїнів АТО; *«Вітання від Святого*

Миколая» - збір та передача вітальних листівок, ялинкових іграшок, цукерок, теплих речей воїнам зони АТО.

Не став винятком 2016 рік - бібліотекарі коледжу прийняли участь у наступних благодійних акціях: *«Солдатська масляна»*; *«Здай макулатуру-купи нову книгу»*; до *Всеукраїнського дня бібліотек* - передача книг до Першої в Запорізькій області національної громадської недержавної козацької історичної бібліотеки ім. князя Д.І. Вишневецького *«Байди»*. Заходом нового формату стало проведення флеш-мобу до Дня вишиванки 19 травня та участь у організації екскурсії до м. Дніпро.

Масова робота у бібліотеці **Оріхівського коледжу** проводиться згідно комплексного річного плану національного виховання студентів коледжу та плану роботи бібліотеки.

Всі масові заходи проводяться на професійному рівні із залученням викладачів, співробітників, студентів. Найбільш цікавою, на думку студентів, була літературно-музична композиція *«Тарас Шевченко – голос душі українського народу»*, гарним доповненням якої стала книжкова виставка *«Любий сину України, наш Тарасе дорогий»*, підготовлена бібліотекарями коледжу.

Важливу роль у національно-патріотичному вихованні студентів відіграють виховні заходи, розроблені працівниками бібліотеки **Мелітопольського коледжу**: виховні години: *«Його свята величина»* (Т. Г. Шевченко); *«Страта голодом»* (Голодомор); *«Зі сплаву мертвих і живих писалась перемога»* (Визволення України); *«Символіка України»*, *«Магія Великодня»*, *«Героїзм і мужність ідуть поруч»*. До 200-річчя Т. Г. Шевченка була проведена літературна година *«Великий Кобзар - гордість України»* та літературний вечір до 125-річчя з дня народження Остапа Вишні *«Веселий пересмішник»*. Разом з бібліотекою ім. М.Ю. Лермонтова бібліотекарі Мелітопольського коледжу провели святковий захід до дня Соборності та свободи України. Проведення даного масового заходу було висвітлено у ЗМІ.

Бібліотека – місце спілкування, місце дозвілля та відпочинку. Не втратили своєї актуальності такі традиційні

форми культурно-просвітницької роботи, як диспути, дискусії, літературно-музичні вечори.

Серед найбільш вдалих масових заходів 2016 року бібліотеки **Василівського коледжу** можна назвати літературно-музичний вечір «Твою красу я переллю в пісні». Це була розповідь про поезію, поетів та їхніх муз.

- «Все починається з любові...» (П'єр Абеляр та Елоїза)
- «Хто стрів її, той втішений сповна» (Данте Аліг'єрі і Беатріче Портінарі)
- «Я вами дихаю, для вас палаю» (Петрарка і його Лаура)
- «Жінки в долі Тараса Шевченка»
- «Се любов моя плаче так гірко...» (Іван Франко і його музи)
- «Без тебе немає мене» (Володимир Сосюра і його Марія)
- «На любові тримається світ».

Це - сторінки літературно-музичного вечора. На екрані змінювалися одним за одним портрети поетів, їхніх коханих жінок. Звучали пісні про кохання... До уваги слухачів була представлена книжкова виставка «Так ніхто не кохав...».

До 160-річчя від дня народження І. Франка бібліотекою разом зі студентами був підготовлений і проведений усний журнал «*Нам пора для України жити*». Збагнути велич таланту Івана Франка присутнім допомагав мультимедійний супровід. Студенти побачили на екрані портрети поета різних періодів його життя, світлини дитинства, шкільних та студентських років, останнього періоду життя письменника. Доповнювала усний журнал виставка літератури «Великий Каменярь».

Культура в сучасному світі - це духовний фундамент патріотизму та державності. Невід'ємною частиною культури є рідна мова і література, яка відображає моральні, естетичні і духовні цінності.

З метою відродження духовності, історичної пам'яті, просування української мови, бібліотекарі **Ногайського коледжу** ТДАТУ пропонували студентству наступні заходи:

- просвітницька година «*Соборність України: від ідеї до сьогодення*»;

- бесіда-дайджест «Символіка малої Батьківщини»;
- заочна подорож в історію «Там, де звучить рідна мова, живе український народ»;
- екскурсія «Сторінки історії рідного краю»;
- огляд «Люби і знай козацький край».

Щорічно масові заходи доповнюються новими – присвяченими ювілейним та знаменним датам. У 2016 році, за участю бібліотекарів коледжу, було проведено відкритий захід з нагоди 160-річчя з дня народження І. Франка під назвою «І. Франко – розум і серце нашого народу» (2016 рік – Рік І. Франка в Україні).

Бібліотекарі **Оріхівського коледжу**, з нагоди відзначення 145-річчя з дня народження Лесі Українки, в актовому залі коледжу провели літературно-мистецьке свято «Я буду скрізь сльози сміятись». Поповнюється матеріалами міні-галерея «Письменники – ювіляри року»: «Чарівниця українського слова» (до 145-річчя Л. Українки); «Титан, геній і Каменярь» (до 160-річчя з дня народження І. Франка); «Художній світ Івана Драча» (до 80-річчя з дня народження); «Визначний новеліст» (до 85-річчя Григіра Тютюнника).

Крім традиційних форм реалізації освітньої функції фахівцями бібліотек ведеться постійний пошук нових форм роботи.

Співробітники бібліотеки **Бердянського коледжу** пропонують студентству справжнє живе спілкування, залучають до діалогу, використовують інноваційні форми, нестандартний, креативний підхід. З задоволенням студенти і викладачі прийняли участь у грі – квесті - до Дня Соборності України 22 січня. Перевірити свої знання присутні мали змогу на брейн-ринзі «Галопом по Європі» (до Дня Європи в Україні) та відповівши на запитання у вікторині – грі «Найкращий знавець української мови».

Просвітницькі заходи, які пропонують бібліотеки об'єднання, набувають нового значення, присутні на таких заходах перестають бути лише пасивними глядачами і перетворюються на активних учасників дійства.

Бібліотека завжди була і залишається місцем, яке уособлює культуру на будь-якому рівні, дає можливість прийти сюди не тільки зі своїми інформаційними запитами, але і з духовними потребами, потребами проведення дозвілля і спілкування.

Всі заходи, які проводять бібліотеки ЗТО СГБ, важливі і потрібні сьогодні як ніколи. Висвітлена інформація вкотре підтверджує вагомое значення та місце бібліотек у системі формування та виховання патріотичної свідомості молодого покоління, яке сьогодні наповнюється новим змістом.

Список використаних джерел

- 1. Аналітичний огляд звітів бібліотек коледжів ЗТО СГБ / уклад. О.В. Почепня; ТДАТУ; наук. бібліотека. – Мелітополь, 2015. – 20 с.
2016. – 20 с.
2017. - 20 с.**
- 2. Бех І.Д.** Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І.Д. Бех, К.І. Чорна; Національна академія педагогічних наук України, інститут проблем виховання. – Київ, 2014. - 29 с.
- 3. Грамм О.М.** Виховна функція бібліотеки ВНЗ / О. М. Грамм // Бібліотека вищої школи на новому етапі розвитку соціальних комунікацій: мат. міжнар. наук.-практ. конф.; 24 - 25 жовтня 2013 р. / [редкол.: В.О. Ільганаєва та ін.]. – Д. : ДНУЗТ ім. В. Лазаряна, 2013. – С 31-34.
- 4. Гук М.В.** Культурно-просветительные мероприятия: методика проведения и опыт библиотеки ННАУ / М. В. Гук // Бібліотека – фундамент освіти, Берегиня знань, осередок культури: До 95-ї річниці заснування Наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 19 листопада 2015 року. – Миколаїв: НУК, 2015. – С 5-9.

5. **Звіт про роботу бібліотеки ВСП Бердянський коледж ТДАТУ / Бердянський коледж ТДАТУ; бібліотека; уклад Я.М. Курбацька. – Бердянськ, 2015. – 8 с.
2016. – 8 с.
2017. - 9 с.**
6. **Звіт про роботу бібліотеки ВСП Василівський коледж ТДАТУ / Василівський коледж ТДАТУ; бібліотека; уклад Л.М. Нечай. – Василівка, 2015. – 27 с.
2016. – 25 с.
2017. - 26 с.**
7. **Звіт про роботу бібліотеки ВСП Мелітопольський коледж ТДАТУ / Мелітопольський коледж ТДАТУ; бібліотека; уклад. Г.М. Пецух. – Мелітополь, 2015. – 13 с.
2016. – 14 с.
2017. - 14 с.**
8. **Звіт про роботу бібліотеки ВСП Ногайський коледж ТДАТУ / Ногайський коледж ТДАТУ; бібліотека; уклад І.Ю. Табанова. – Приморськ, 2014. – 11 с.
2015. – 13 с.
2017. - 10 с.**
9. **Звіт про роботу бібліотеки ВСП Оріхівський коледж ТДАТУ / Оріхівський коледж ТДАТУ; бібліотека; уклад Н.П. Волкова. – Оріхів, 2015. – 6 с.
2016. – 5 с.
2017. - 5 с.**
10. **Патріотичне виховання у бібліотеці як основа духовного розвитку дитини: до 70-річчя Перемоги у Другій світовій війні: огляд діяльності / Нац. б-ка України для дітей; авт.-уклад. Н.А. Хльобас. — Київ, 2015. — 40 с.**